

Fólkaskúlin í broyting

Hugleiðingar í samband við álitnið um nýggja fólkhaskúlalóg

Hvussu verður fram- tíðarskúli okkara?

9 ára skúlaskylda, forskúlar, nýggj lærugrein, og ein styrkjan av lærugreinini enskt eru m.a. tær broytingarnar, sum vit kunnu vænta okkum sambært álitinum, sum kom beint undan jólum

Johan Samuelson,
skúlaráðslimur og
lærari, ger viðmerkingar
til álitið um nýggju
fólkaskúlalógina

Nakað fyri jól kom alitið um nýggju fólkkaskúla-lógina, sum bíðað hevur verið eftir í spenningi. Greitt úr hondum hevur sokallaða Ráðleggingar-nevnd Fólkkaskúlans, við Petur Jacob Sigvardsen sum formanni.

Þu ert þessi norrænni.
 Átið gera uppskott til
 nýggja fólkskúlaölg til
 ekki bara sum á síga tað.
 Hetta arbeiðið krevur
 neyvt innlí í allan skúla-
 skap her á landi og
 sumeðlífs ræður um á
 kenna petagógíská rákið í
 álþjóða hjópi, tí her hava
 við við spúrinn grundvöll-
 in á gera, sum allur ann-
 afari skúlaáskapur í
 landi okkara byggir á. og
 harvið koma við eisini
 ómeðlífs inn á spurn-
 ingin, hvussu framtíð
 okkara sum tjóð fer at
 laga seg? Tí útbúgving
 ert hævúðslyklaorð í
 menning hin einskasta
 vís vøð og tógðanna um
 allan heim í dag, og tað
 samfelag, sum ikki tekur
 útbúgvingarspurningin í
 størsta álvara, dettur
 burtur ímillum – og sam-
 stundis er averandi
 neyðugt í táknu lógar-
 smíði, at kálfað verður
 eftir hvussu framtíðar-
 tærvurin innun kunnleika,
 vitan og fínni fer at verða
 hjá teimum næmingnum,
 sum fara at liva sítt
 vaksna lív langt inn í
 næstu øld, um hetta í
 heila tíkið er møgult í
 okkara tíð, har alt gongur
 við tí rúkadandi fer? Hvast
 sigur so álitið okkum
 m.a.?

9 ára skúlaskylda

Í Føroyum hava vit 7 ára skúlaskyldu, og eru vit avgjördur eftirbátur á hesum øki í lutfall til okkara grannalond. Men í

veruleikanum hava vit
praktiserað 9 ára skúla-
skylduna nú í nógv ár, so
at seta 9 ára kravda
skúlagöngd í nýggju lóg-
ina, er bert ein staðfest-
ing av tí, sum 99% av
næmingnum í fólka-
skúlanum hava valt av
friðum vilja nú í fleiri ár,
nevniliga at halda fram
aftaná 7. flokk í fram-
haldsdeildunum í skúlum
okkara – so her er ikki
talan um tær stóru broyt-
ingarnar innan skúlagátt,
men heldur um eina
aiourför.

Nakað annað er so það,
um vit hava nakað at
hjóða hesum fáu ungu,
sum velja av einihvørjum
orsøk at fara út úr 7.
flokki í fólkaskúlanum –
aðrastaðni hava tey onnu
tilboð, so sum ungdoms-
skúlar og eftirskúlar v.m.
meðan vit her heima
eingi tilboð hava til
henda bólkinn innan
verandi skúlakarmin, so
har verður skaptur ein
trupulleiki, sambært
nýggja álitinum, sum
onkursvegna má lovast!

Forskúlaflokkar

Grannalond okkara hava
nógvu seinastu árinu havt
sonevndar forskulaflokk-
ar, fyrí at lætta um ta
mangan brottu yvir-
gongdina frá barna-
(gards)-verðini til skúla-
heimin, og latið verður at
at, at hesar royndir hava
falið væl út, siga tey,
sum ganga inn fyrí skip-
anini, meðan tey, sum
grundgeva imóti forskúl-
um, siga, at vit eiga at
løyna børnum um at vera
bør so leingi, ið til ber
her veldst um hugbúrd.
Vit her heima hava bara
tillíkar royndir frá Sankta
Frans skúla her í Havn.

Öguttan iva verða tað størri plássi, sum hava eina víska «sið-venju» í at lata børnin ansa, fyrst í vøggustovu og barnagóðum og so seinni í forskúla, sum fara at sæk krøv til myndugleikarnar, um at gera ókært fyri børnin hetta eina árið, áðrenn vanliga skúlagangdagar byrjar í fyrsta flokki. Henda skipanin verður met til áliti-num at fara at kosta eina-staðni millum 3.6 flokka- og 4.5 mið, eftir flokkatálinum – men kann eisini broyting koma í her, sambært áliti-num, um taan verður um partvís gjaldir fyri skúlagangdina. Men hetta eiga eftir ikki at koma upp á tál, eftir míni meting – skúlagangd fer altíð verið ókeypis í Høvurinum, og tað skal hon blíva við at vera!

Náttúra og tækni – hvar er tað?

Nýggj lærugrein er komin í tímatilvuna, nevnd náttúra og tøkni. Og í endamálsorðingini í áliti um stendur nakað soleiðis: Undirvísingin í hesi lærugrein eigur tí at siggjast í eina størri heild, og hon skal fremjast við áliti at náttúruni, umhvørvinum og tí tekniliga økinum, t.v.s. ein samskipan av teimum trimum sjálvstøðugum lærugreinunum: landalæru, lívfrøði og alis/evnafrøði í eina lærugrein við heitinum náttúra/tøkni (citat endan)

Hetta ljóðar vakurt –
men tær royndirnar sum
vit hava hat í føroyska
fólkaskúlanum seinru ár-
ini við at leggja læru-
greinar saman, ivaleyst
við teirri ætlan, at fáa

nakað rússlatti á tímatalvum, tær bókir afti frá göðum. Við reyndu að leggja kunningarlæru-germarinnar sögu, landa-leru og lífsfrði saman eftir gömlu 8—10. flokka skipunni í 1970-árunum og framfærir, men það vóru tve fæstgu skúla-ólum, sum undrivistu í hesum lærugeinum, sum hildu að henda skip-ann var nakað á tvihalda um — ein vavtur aftur og fram í trimum lærugeinum, sum ikki hövdu ta neyðgu ávmarkanna í fækvði, og tí mangan fekk eitt tilvilðarlígt sníð, t.d. altir áhrunum hjá tí einstaka læranum. Öru vóru tað gleðiböð innan skúlagátta, ta Lögtingið aftana seinastu broyting-ina í 1993 í verandi fólkskúlaálög, tók sær um reiggj og gjordi hesar áður samantvinnuð lærugreimtir til sjálfstöð-ugar og kravdar læru- greimtir av nýggjum, sam- stundis sum prógskvörv vóruð sett ájavnt öðrum lærugreimum til fráfar- ingarroynd fólkskúlans — henda broytingin visti segt alt fyrri eitt at vera til tað betra í dagliga ar- beidinum í skúlanum og gav hesum trimum menn- andi lærugreinum aftur hin neyðgu fastleikan við skúpaðum og neyrum innihaldi hvar sær!

Og eg eri bangin fyr, at
søgan fer at endurtaka
seg, tá talan verður um
náttúru/tøkni. Hvi skulu
vit enn einaferð fara undir
tílika ivasama roynd í
trimum lærugreinum,
sum í sjálvum sær hava
nógmiðað at geva tí ein-
staka næminginum sum
færning fram á vegin -
hetta eru jó náttúrlæru-

greinar, sum eru við til at geva komandi ættarliðum eina fátan og tilvitan, sum best fæst, um allar triggjar lærugreinarnar hava tað neyðugu kjølfestuna, sum skil til, fyri at næmingarnir gerast førir fyri at skilja náttúrvísindaligu fyribrigdin innan livfrøðina, landafrøðina og alisfrøðina – um vit ikki geva næmingum okkara hesa almennu vitan, so fari eg at gera viðmerkingarnar hjá einum kendum dana til mínar, hvur hesin segði um nýggju dansku skúalógina: Eftir at hava kannað lógina væl og vírliga, so kemur hon mær fyri, sum tá maðurin fór undir at byggja háhúsin frá øðru hædd og uppfeitt? Og henda danska lóg er fyrimyndin hjá okkara Ráðleggingarnevnd, eisini tá talan er um lærugreirina náttúru og tøkni! Ella er grundgevingin hin vanligi: danir hava innfært hesa nýggju lærugreirina, so skulu vit gera níst tað sama?

Annað er so það, flestu av okkara eldru skúlum als ikki eru førir fyri at fara undir tilíka lærugrein, vegna væntandi tøkni og útgerð, sum avgjørt skal til, um tilíki undirvísing bara skal gera sær vónir um at eydnast á

leið tað, sum álitid miðar
fram ímóti.

Ongin lesiætlan tók

Eisini er vert at hava í huga, at júst sum myndugleikarnir hava fingið gljó á lesiatíð-
arbeiðið úti í skúlam okkara, eisini í lærugreini-
num landalæru, lívfrøðu og alis/eivnafrøði í mið-
deild fólkskúlans, so verður hetta arbeiðið
órógvað av óhepnu hond-
ini hjá skúlamyndugleik-
um okkara, tí nú eru hes-
ar lærugreinar bert at
finna hissini á tíma-
tøluni, og so er ívasamt,
um nakar arbeiðsbólkur
hevur hug at fara undir
lesiatíðararbeiðið innan
hesi fakøki, tí nú eru allar
hesar triggjar náttúruvís-
indalæru lærugreinar
tvinnaðar saman í læru-
greinina náttúr/tøkni,
ella við øðrum orðum
koyrdar í stóra pott, so
eingin veit hvørki um
lærugreinir er fuglur ella
fiskur – og tað var stórt
spill fyri lesiatíðar-
abeiðið, sum annars hev-
ur verið strítið at fáa sett
sjøti á av ymsum væl-
kendum orøkum.

At vænta sær, at lærarar fara at bjóða seg fram at gera uppskot til lesiætlan fyrri hesa nýggju lærugreinina náttúru/tøkni, tað vænti eg verð.

